

PERSPECTIVES DE FUTUR EN LA NORMALITZACIÓ DEL VALENCIÀ

Rafael Alemany Ferrer

Catedràtic de Filologia Catalana de la Universitat d'Alacant

i membre de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua

En primer lloc, vull agrair als organitzadors d'aquestes jornades commemoratives de l'aprovació de la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià (LUEV) que hagen tingut la deferència d'invitar-me a pronunciar la conferència final del cicle. Ja sé que ho han fet tenint en compte el càrrec de director de l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana que ostentava en el moment de fer-me la invitació i que, des del proppassat dia 7 de novembre, he deixat per un excés d'ocupacions. Crec, però, que la meua humil experiència en diversos càrrecs de gestió universitària relacionats amb la nostra llengua i la meua condició actual de catedràtic de Filologia Catalana de la Universitat d'Alacant i de membre de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua m'autoritza, si més no en una certa mesura, a reflexionar en veu alta sobre el tema que m'han encomanat.

Com ja és ben sabut, la Sociolingüística aplica el terme de *normalització* als processos tendents a aconseguir l'optimització de l'ús social d'una llengua. Normalitzar un idioma és, doncs, possibilitar que aquest assumisca la plenitud de les funcions sociocomunicatives que, almenys en teoria i en principi, correspondrien a qualsevol llengua. És evident que el concepte de *normalització* implica la constatació prèvia d'una situació lingüística anòmala, perquè no caldria fer *normal* allò que ja ho és. Per altra part, les intervencions normalitzadores no poden ser mai uniformes, sinó que depenen de l'*anomia* concreta de cada llengua susceptible de normalitzar i, fins i tot, de l'*anomia* particular d'una mateixa llengua en cada espai regional de l'àmbit geogràfic en què es parla. Així mateix, si bé la Sociolingüística tendeix a distingir entre els conceptes de *normalització* i de *normativització* segons ens referim a actuacions relacionades, respectivament, amb l'*status* de la llengua (situació social) o amb el *corpus* d'aquesta (codi normatiu), en el cas del valencià és una evidència que un element íntimament relacionat amb la seua normalització, per bé que potser no el més important, és la problemàtica que històricament s'ha suscitat al voltant de la seua normativització o codificació. Per a parlar de perspectives de futur de la normalització del nostre idioma, és imprescindible, doncs, tenir en compte els dos grans eixos al voltant dels quals se

substancia, al cap i a la fi, qualsevol instrument de comunicació: el de la codificació interna del sistema vehicular i el de l'efectivitat comunicativa real d'aquest, en el ben entés que l'un i l'altre es troben íntimament i inevitablement relacionats. L'eficàcia pràctica d'una llengua depén, entre altres coses, del consens dels usuaris potencials al voltant del codi que han de fer servir, alhora que aquest consens resulta per si sol insuficient si no s'aconsegueix que el codi funcione socialment, és a dir, pugui complir amb normalitat totes les funcions sociocomunicatives o, si més no, el major nombre d'aquestes.

A partir de les premisses esmentades, provarem d'apropar-nos al cas específic valencià. En primer lloc resulta obligat detectar-ne l'anomalia, establir el diagnòstic, perquè difícilment trobarem el remei adequat si prèviament no detectem amb precisió la malaltia. Aquest diagnòstic, des d'una perspectiva històrica, no pot ser més greu i decebedor. Si el nostre idioma va ser en algun moment sociolingüísticament normal, dins dels límits territorials de l'actual Comunitat Valenciana, no ho fou més que durant els dos segles i mig finals de l'Edat Mitjana, i això amb les limitacions derivades de dos fets: a) la fluctuació de titularitat de les terres situades al sud de la línia Biar-Busot, que no sempre estigueren adscrites a la Corona d'Aragó; b) l'escassetat relativa d'àmbits comunicatius inherent a l'Edat Mitjana, sobretot si establim una comparació amb l'era de la comunicació i de la informació que vivim, i fins i tot patim, a hores d'ara: no existien els mitjans de comunicació escrits ni radiotelevisius, no existia el cinema, el món eclesiàstic funcionava exclusivament en llatí, la literatura es produïa i es consumia en un entorn molt reduït i, en definitiva, la pràctica totalitat de la societat era analfabeta.

A partir del s. XVI, ran de la consolidació de la Monarquia Hispànica instituïda per Ferran d'Aragó i Isabel de Castella, els Reis Catòlics, la pèrdua de funcions sociocomunicatives del valencià va seguir un procés gradual i progressiu, amb fites particularment significatives tals com les derivades de l'entronització de la dinastia borbònica en el segle XVIII o de la instauració de la dictadura franquista en el segle XX. Certament que aquest procés regressiu conegué dos punts d'inflexió esperançadors, però, al cap i a la fi, dissortadament fracassats: la Renaixença huitcentista, predominantment conservadora, epidèrmica i molt localitzada a la ciutat de València, i la II República espanyola, moment en què es donaren al País Valencià les circumstàncies més favorables per a engegar un verdader procés de redreçament de la

llengua pròpia de la mà d'una importantíssima generació d'homes il·lustrats. La llarga nit del franquisme no sols tallà aquest procés esperançador, sinó que el feu recular com a conseqüència de l'acció repressora exercida pel règim sobre qualsevol pretensió d'ús del valencià més enllà de l'àmbit familiar i col·loquial o, a molt estirar, del sainet teatral. Vull dir amb tot açò que, quan parlem de normalització lingüística del valencià, estem referint-nos, de fet, no tant a la restitució d'una idíl·lica i mítica edat d'or de la llengua, que mai no existí de la manera en què ingènuament tendim a imaginar, com a la instauració d'un nou estat de coses que, això sí, ha comptat amb alguns precedents, bàsicament voluntaristes, al llarg dels temps. Serà bo tenir-ho present, si més no per a evitar caure en la impaciència, en la desesperació o, el que és encara pitjor, en el catastrofisme, tan nociu com l'optimisme acrític i elemental.

Per altra part, per a acabar de completar la situació de la qual partim, l'anomalia de la nostra llengua pròpia al llarg del temps no sols s'ha de vincular a l'estatus social precari en què s'ha desenvolupat, sinó que s'ha de posar en relació també amb l'entrebancat procés de fixació del *corpus* que ha patit, ja que el valencià ha sofert l'absència prolongada d'una codificació segura i amplament acceptada dels diversos ingredients interns de l'idioma: ortogràfics, gramaticals, lèxics... Durant l'Edat Mitjana hi hagué una norma implícita bastant unitària, dins de les restriccions habituals en qualsevol llengua de l'època, gràcies a la importantíssima tasca de fixació de models escrits duta a terme pels escriptors professionals de la Cancelleria reial. A partir del segle XVI, el codi propi va anar impregnant-se, sense solució de continuïtat, de solucions no genuïnes, procedents, fonamentalment, del castellà i del francès. Només a partir de 1932, any en què una sèrie d'intel·lectuals i d'institucions culturals del país signaren les denominades Normes de Castelló, els valencians tornàrem a tenir a l'abast un referent normatiu, bé que molt limitat a l'ortografia, que, al cap i a la fi, no era sinó l'adaptació del codi ortogràfic que havia fixat Pompeu Fabra temps enrere i que havia avalat com a bo l'Institut d'Estudis Catalans. Un codi, per cert, que, a la vegada, no descobria res nou, sinó que es fonamentava en la recuperació del llegat dels clàssics catalans, valencians i balears de l'Edat Mitjana i, en certa mesura també, en els de la Renaixença. Les Normes del 32, sense més suport que el prestigi dels seus signants, foren adoptades aviat per la immensa majoria dels escriptors valencians i, fins la dècada dels 70 del segle passat, no foren impugnades per un sector de la nostra societat, políticament instrumentat a través d'aquell històric Centre de Cultura Valenciana nascut el 1915, que va voler ser Institut

d'Estudis Valencians durant la República i que acabà transformat-se en l'actual Reial Acadèmia de Cultura Valenciana. Així, doncs, entre 1979 i 1981 aquesta última institució aprovà tres normatives ortogràfiques diferents, que han donat cos a les denominades Normes del Puig: tota una faenassa per a dotar al valencià d'una ortografia diferenciada de les Normes de Castelló, és a dir, la compartida pels usuaris catalans, valencians i balears de l'idioma i la sancionada per les universitats valencianes. L'objectiu era tan clar com ingenu: si tenim dues normatives diferents, automàticament tindrem dues llengües diferents, que és del que es tractava. Ben cert que la majoria d'escriptors i intel·lectuals valencians de més prestigi seguiren fent ús de les Normes de Castelló, com també el feren les editorials i els mitjans de comunicació més importants i, a partir dels anys 80, l'administració autonòmica i el sistema educatiu. Però és ben cert també que l'existència d'alguns altres escriptors, d'algunes plataformes editorials i polítiques que empraven les normes secessionistes del Puig, no contribuïen a perfilar un panorama massa propici per a aconseguir el clima de pau i de normalitat sociolingüística desitjat.

És així com, davant d'aquest estat de coses, absurd per estèril, els partits majoritaris de l'arc parlamentari valencià, d'acord amb els suggeriments d'un important dictamen del Consell Valencià de Cultura emés en 1998, acorden crear un nou ens oficial de referència normativa de l'idioma: l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (AVL), integrat, en la seua primera composició, per membres procedents tant del sector universitari com del sector de la Reial Acadèmia de Cultura Valenciana. Amb això es barrava el pas a les reivindicacions històriques de l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana i de la Reial Acadèmia de Cultura Valenciana, que, des dels dos extrems més oposats del conflicte, havien reclamat reiteradament ser reconeguts, respectivament, com a òrgans oficials competents en la fixació de la normativa lingüística del valencià. La creació d'aquesta nova institució per les Corts Valencianes en l'any 1998 i la seua constitució efectiva en el 2001 responia, doncs, a la necessitat social de corregir la situació conflictiva generada en els anys 70, llevant arguments als qui havien denunciat, ara i adés, que la llengua dels valencians no devia ser codificada ni des d'instàncies alienes al nostre àmbit territorial, com ara l'Institut d'Estudis Catalans, ni des d'altres que, no obstant la seua valencianitat, com ara les universitats del País Valencià, havien admés tradicionalment, la doctrina lingüística de l'esmentada institució catalana.

És a l'AVL, per tant, a qui correspon, a partir d'ara, sancionar i, si és el cas, elaborar, la normativa oficial —ortogràfica, gramatical, lèxica, onomàstica— del valencià d'acord amb els principis i criteris que inspiren la llei de creació del nou ens i que s'arreglen tant en l'articulat com en el preàmbul del text legal. Aquests es poden resumir en dos punts: a) l'ortografia consolidada a partir de les Normes del 32 és un patrimoni a preservar, i b) el valencià, reconegut legalment com el nostre idioma propi, forma part del sistema lingüístic compartit amb Catalunya i les Illes Balears, aquell conegut internacionalment fins ara com a llengua catalana. L'activitat codificadora de l'Acadèmia, com la de qualsevol altra institució anàloga, ha de basar-se fonamentalment en el llegat dels nostres escriptors clàssics i contemporanis, per una part, i en les formes vives genuïnes de l'idioma, per altra, mirant d'harmonitzar aquests dos criteris i de prestar una atenció especial a les exigències dels nous temps. Els resultats d'aquest treball s'hauran d'acabar, permanentment, amb els que duguen a terme l'IEC i, si és el cas, la institució normativa de què es puga dotar la comunitat balear. En aquest sentit, ja han començat a fer-se les primeres passes per a establir la col·laboració entre l'IEC i l'AVL en un futur no massa llunyà. La conclusió ha de ser la fixació —feta en igualtat de condicions des de i per les diferents comunitats autònomes implicades— d'un estàndard culte consensuat, que, sense menyscar que reconega les formes específiques regionals i que els done prioritat en els territoris respectius, garantisca la unitat del sistema lingüístic compartit, de la llengua compartida. Es tracta, al cap i a la fi, de fer el mateix que, amb un gran encert i visió de futur, estan fent, en l'àmbit del castellà, la Real Academia Española i la vintena d'acadèmies d'arreu del món que integren la Asociación de Academias de la Lengua Española, tal i com posen de manifest la nova ortografia i l'última edició del diccionari d'aquestes institucions, entre d'altres interessantíssimes iniciatives que segueixen la mateixa direcció: oficialitzar la riquesa de la diversitat de la llengua comuna, per respecte a la realitat lingüística objectiva, per respecte a la percepció subjectiva que en tenen les diferents comunitats regionals de parla i com a la millor manera de contribuir a la supervivència de la llengua en l'oceà inabastable de la globalització, d'Internet i de la consolidació de l'anglès com a *koiné* intercontinental. Dins d'aquest marc d'actuació se situen els acords normatius de l'AVL de la primavera de l'any 2002, precedent dels grans textos normatius que elabora la institució a hores d'ara: el *Diccionari ortogràfic valencià*, la redacció del qual ja està pràcticament enllestida, la *Gramàtica normativa valenciana* i el *Diccionari normatiu valencià*.

Però, com déiem, aquest nou i esperançat horitzó que es dibuixa en relació a la solució final del conflicte normatiu, no és l'únic ingredient que ha de ser tingut en compte a l'hora de plantejar-nos les perspectives futures de la normalització del valencià: no tot es pot reduir a l'establiment sòlid del codi i a la seua acceptació gradual i definitiva per la totalitat de la societat valenciana. Aquesta operació és una condició necessària, però ni de bon tros suficient, per assegurar el futur de l'idioma. Sense dubte, el repte més difícil i ambiciós que se li planteja a la pervivència del valencià en particular i, en general, a la de la del conjunt de la llengua catalanovelenciana —relativament minoritari i, sobretot, històricament minoritzat— és l'assoliment de la plenitud de les funcions sociocomunicatives pròpies d'una llengua de cultura moderna. En aquest orde de coses, no hi ha dubte que la promulgació de la Llei d'ús i Ensenyament del Valencià a la nostra ciutat d'Alacant en 1983, suposà una fita transcendental, ja que era la primera vegada en la nostra història que els valencians, a través dels seus representant legítims, ens dotàvem d'una norma legal decisiva per a iniciar el llarg camí de dignificació de la llengua mitjançant l'impuls al coneixement i l'ús d'aquesta.

Després de vint anys de vigència de la LUEV és un bon moment per a preguntar-nos quins resultats s'han assolit. I crec que la resposta és ben clara: en l'àmbit de l'educació, malgrat tots els defectes, carències i entrebancs que encara hi puguem constatar, s'ha aconseguit una cosa tan important com que, per primera vegada en la història valenciana, la llengua pròpia s'incorporara als plans d'estudi dels nivells educatius obligatoris amb tot el que això implica. I els resultats, com no podia ser d'una altra manera, s'han fet notar, malgrat que encara estiguem lluny d'aconseguir l'objectiu legal que tots els estudiants acaben els seus cicles d'escolarització obligatòria amb un coneixement equiparable del valencià i del castellà. Basta fer una ullada a les dades provisionals del cens del 2001, elaborat per l'Institut Valencià d'Estadística, per a fer-nos-en càrrec.¹ Així, mentre que en 1986 (data del primer cens lingüístic) només un 16% de valencians sabia llegir la seua llengua, en el 2001 són el 47%, és a dir el triple;

---

¹ Vegeu-ne una informació exhaustiva al Quadern núm. 3 d'*El Tempir*, separata del núm. 22 de la revista *El Tempir*, d'Elx, dedicat a "La transmissió de la llengua catalana al País Valencià". Vegeu també la síntesi que en fa el diari *Levant-EMV*, del 14 de novembre del 2003. Per a la situació a Alacant, veg. Josep Forcadell Saport [i Brauli Montoya Abat], "El valenciano en Alicante", *Información*, 1 de novembre del 2003 i, fonamentalment, Brauli Montoya i Abat "El valencià a les comarques alacantines", *Información*, 22 de novembre del 2003.

anàlogament, mentre que en 1986 els valencians que sabien escriure la llengua pròpia no passaven del 7%, en el 2001 representen el 23,9%, o siga el triple; finalment, un 88% de ciutadans valencians comprenen la llengua pròpia, mentre que sembla que només en el nivell de competència oral hem davallat del 49,5% de 1986 al 47,6%, degut, diuen els experts, al fort procés d'immigració viscut pel país, que ha canviat espectacularment el teixit social en aquests darrers anys. Positiu pot considerar-se també el fet que, mentre el nivell de competència lingüística siga major entre la població compresa entre els 15 i els 29 anys que entre els d'edat superior. Tanmateix, se'ns dibuixa una situació aparentment paradoxal i contradictòria. Ens trobem en un bon moment històric pel que fa a l'ensenyament del valencià i al seu coneixement actiu o passiu, però, tanmateix, són perceptibles símptomes d'estancament, quan no d'una certa reculada, en l'ús social de la llengua. Això s'explica perquè l'ensenyament d'un idioma és *conditio sine qua non*, però mai no suficient, perquè aquest assumisca la plenitud o el màxim nombre possible de les funcions sociocomunicatives pròpies d'una llengua viva. La llengua forma part de la vida i aquesta és bastant més que l'escola. De res o de molt poc valdran tots els esforços fets i que encara es pugen fer en l'àmbit de l'ensenyament del valencià, si l'estudiant o el ciutadà ja competents en l'idioma despleguen la seua activitat ordinària en un medi absolutament castellà. Aprenem un idioma perquè té una utilitat, perquè ens és necessari per a la nostra vida professional, personal, recreativa, afectiva...; si deixem de percebre aquesta utilitat, potser seguim aprenent-lo per imperatiu legal, però esdevindrà un aprenentatge semblant al d'una llengua morta. Només quan el valencià siga la llengua habitual de les diferents administracions, de les ofertes d'oci, dels serveis públics, dels mitjans de comunicació, dels negocis, de la banca, etc., es podrà completar el cicle d'objectius assenyalats o implícits en la LUEV.

En aquest sentit, amb posterioritat a la promulgació de l'esmentada LUEV, a més dels desplegaments normatius que s'han dut a terme, especialment en tot allò que afecta a l'àmbit educatiu, han anat produint-se una sèrie de tocs d'atenció a l'Administració, de naturalesa molt diversa però d'una gran importància. Entre aquests podem esmentar les molt interessants reflexions que es fan en el Dictamen del Consell Valencià de Cultura "Sobre qüestions lingüístiques", del 13 de juliol del 1998, incorporat després com a preàmbul de la Llei 7/1998, de 16 de setembre, de la Generalitat Valenciana, o les línies d'actuació apuntades en el denominat Pacte per la Llengua, signat pel PP i el PSOE en juny del 2001 amb motiu de la constitució de l'AVL. Tanmateix, fa l'efecte que tanta

declaració de bones intencions no arriba a quallar en normes o en accions concretes i efectives que puguen contribuir a materialitzar la immensa bateria de *desiderata*. En aquest mateix orde de coses, les 50 mesures contingudes en el *Compromís pel valencià*, signat en novembre del 2002 per diversos partits, sindicats i entitats civicoculturals, suposen una excel·lent i completa sèrie de d'iniciatives bastant concretes, perquè els governants avancen en el camí de la potenciació de l'ús del valencià en els àmbits polític, administratiu, social, comunicatiu i educatiu.

Aquesta sensació de falta d'adopció de mesures concretes per part de l'Administració per a desenvolupar el procés normalitzador engegat fa vint anys amb la LUEV i contribuir a traure'l de l'atonía és la que va impulsar també l'AVL a aprovar la seua *Declaració institucional* del 25 de maig del 2003, dirigida a les Corts Valencianes, al Govern Valencià, a les Diputacions Provincials i als Ajuntaments de la Comunitat Valenciana, en la qual manifesta la necessitat que les institucions esmentades adopten onze mesures concretes de normalització lingüística, tendents, entre altres coses, a "garantir el dret dels ciutadans d'usar i ser atesos en valencià en l'Administració pública", a fer "que la RTVV siga un verdader instrument de foment de la llengua", a "fomentar la publicitat en valencià", a "afavorir les indústries culturals en valencià" i, en definitiva, a millorar el sistema educatiu en valencià.

Fruit d'aquestes recomanacions de la institució normativa valenciana ha estat l'aprovació governamental dels *Criteris de l'ús del valencià en l'àmbit administratiu de la Generalitat Valenciana*, signat a Ares del Mestre l'1 d'octubre del 2003. Amb independència que es tracte d'un *revival* de les pautes aprovades per la Comissió Interdepartamental per a l'Aplicació de l'ús del Valencià, creada en època del govern autonòmic del PSOE, són, sense dubte, uns criteris ben interessants, contestats per part d'alguns sectors del mateix PP, però que, tanmateix, semblen requerir d'una major força normativa i, sobretot, d'un major seguiment i avaluació del seu acompliment. Benvinguts siguen aquests *Criteris*, sempre que la mateixa Administració autonòmica comence per aplicar-los de debó en el seu àmbit competencial i, progressivament, s'estenguen també a altres administracions públiques tals com la local, la perifèrica de l'Estat o la de justícia i, fins i tot, es propicie i s'incentive la seua adopció en altres àmbits socials i econòmics, tal com ha demanat l'AVL en la seua declaració

institucional d'ahir, amb motiu de la commemoració del vinté aniversari de l'aprovació de la LUEV.

Comptat i debatut, amb independència que la LUEV puga ser millorada o desenvolupada normativament, no crec que això siga el factor fonamental per avançar en el procés global de normalització lingüística del valencià. El desenvolupament d'aquest depén, sobretot, de la combinació d'una sèrie de factors íntimament imbricats i solidaris, entre els quals n'esmentaré els següents:

1. L'acció política i governamental sincera, decidida efectiva i no purament retòrica o voluntarista, desenrotllada amb una perspectiva "d'estat", és a dir, superadora del debat polític ordinari. En aquest sentit resulta imprescindible i indefugible, entre altres actuacions, la implantació generalitzada del requisit lingüístic per a l'accés a la funció pública, així com la restitució a la radiotelevisió pública valenciana d'una de les funcions bàsiques que se li atribueixen en la llei que la creà, com és la d'instrument al servei de la consolidació de l'ús del valencià.
2. La voluntat, el compromís i l'acció de la societat civil (associacions, empreses, mitjans de comunicació de titularitat privada, entitats esportives i recreatives, etc.), degudament estimulada i incentivada pels poders públics. Sense la incorporació dels diferents sectors de la societat civil al procés de normalització res, o molt poc, no valdran les mesures més valentes que puga adoptar l'Administració.
3. L'ús habitual i exemplar de l'idioma per part de les personalitats i dels personatges públics dels diversos àmbits polítics, socials, comunicatius, culturals i esportius, en la mesura que actuen com a espills on es miren amplis sectors socials i com a models a imitar.
4. L'aprofitament intel·ligent de les potencialitats que ofereix la societat de les noves tecnologies de la informació i de la comunicació: la presència de la llengua, amb pes específic, en els dominis d'Internet, és indispensable.

5. La projecció de l'idioma i de l'univers que vehicula en els espais exteriors a la comunitat lingüística (Espanya, Europa), començant pels més pròxims.
6. El disseny de polítiques educatives que presten una atenció molt especial al tema de la llengua pròpia en relació a l'important fenomen de la immigració estrangera.
7. I, com no, la lleialtat lingüística de tots i cadascun dels individus que sentim el valencià com a idioma propi i com a signe d'identitat; si nosaltres renunciem a l'ús efectiu de la llengua davant de les dificultats de tota mena que l'entrebanquen en el nostre dia a dia, no haurà norma legal ni acció política que aconseguisca capgirar l'estat de les coses.

En síntesi, en el desenvolupament del procés de normalització lingüística del valencià, marc legal, voluntat política, voluntat social i lleialtat lingüística individual són factors imprescindibles que s'impliquen recíprocament. I això sense oblidar, és clar, l'important treball conduent a la fixació oficial d'un codi normatiu que, alhora d'estar basat en el rigor científic, permeta l'adhesió paulatina dels diferents sectors socials valencians usuaris de l'idioma que han estat enfrontats fins a les hores d'ara.

No vull acabar la meua intervenció sense referir-me a un altre tema que també haurem de resoldre de manera valent i desacomplexada per a contribuir a crear el clima de normalitat que necessita la llengua que compartim catalans, valencians i balears perquè pugui seguir gaudint de la vitalitat que desitgem i, sobretot, perquè pugui incrementar: em referisc a la qüestió, sempre relliscosa, del nom amb què l'haurem de donar a conèixer de portes enfora del nostre àmbit lingüístic general. Quan l'experiència directa del treball quotidià en l'AVL ens porta a la constatació que tots els membres d'aquesta institució, en poc més de dos anys de treball conjunt, ja arriben a compartir sense embuts el fet científic de la unitat d'aqueixa llengua, haurem de fer un esforç final per aconseguir acceptar, de comú acord amb l'Institut d'Estudis Catalans, una denominació amb la qual se senten potser més còmodes no sols els usuaris de l'idioma fins ara secessionistes, sinó també amplis sectors de la societat civil valenciana que mai no han acabat de trobar-se identificats, per raons que ara no és moment de valorar, amb l'etiqueta *llengua catalana*. Baste recordar, no obstant, que, en la tradició literària, des

de finals del segle XIV, la nostra llengua es denomina habitualment, dins de l'àmbit territorial valencià, *llengua valenciana*, tal com, sense anar més lluny, evidencia el colofó que clou la nostra novel·la clàssica més universal, el *Tirant lo Blanc*, el 513 aniversari de la publicació de la qual vam celebrar ahir. El rebuig d'una part ben reeixida de la intel·lectualitat valenciana a aquesta denominació històrica de la nostra llengua, que convivia, és cert, amb la de *llengua catalana*, ha derivat del fet que el dualisme onomàstic pot connotar dualisme de llengües, fragmentació de la llengua unitària que cap, o només molts pocs, no discuteixen. Per això considere altament interessant, en una línia de reflexió compartida amb alguns col·legues acadèmics,² proposar una denominació mixta, del tipus *català-valencià* o *llengua catalanovalenciana*, com a "marca" identificativa de la llengua comuna de portes enfora de la nostra comunitat lingüística (pense en les denominacions de les càtedres de la disciplina arreu d'Espanya o d'Europa, per exemple) i això sense perjudici, és clar, de la denominació legal i popular de valencià, dins l'àmbit de la Comunitat Valenciana, i del reconeixement lexicogràfic —tant per part de l'IEC com de l'AVL— d'una accepció del terme *català* que el definisca com a la llengua pròpia de Catalunya i de les Illes Balears i d'una altra que el definisca, per extensió, com a la llengua de tot el domini lingüístic, inclòs el territori valencià. Fer el consens al voltant de la denominació *llengua catalana*, sense més, serà difícil i problemàtic tant des del punt de vista legal i administratiu com des del punt de vista de les fortes resistències de certs sectors socials, paleses molt clarament en l'actitud dels partits majoritaris del nostre arc parlamentari, els quals sempre han tingut bona cura de no ser massa explícits en allò de la catalanitat del valencià, perquè sabien que és un tema que no suscita l'adhesió social suficient i que, fins i tot, és font de conflicte. En altres paraules, preferisc que arreu d'Espanya i d'Europa hi hagen lectorats o càtedres de "llengua i literatura catalanovalencianes", creats d'acord amb un patró consensuat pels governs valencià, català i balear i que projecten una idea de llengua única, que no tenir uns lectorats de "català", creats per la Generalitat de Catalunya i uns altres de "valencià" posats en funcionament per la Generalitat Valenciana, els quals puguen projectar en l'estranger una falsa noció acientífica de llengües diferents. Aquesta nova marca unitària que proposem seria útil, així mateix, per a la denominació de l'idioma comú en els dominis d'Internet i, per

---

² El meu col·lega i amic Jordi Colomina, decidí fer pública en el mes de maig passat una proposta onomàstica més o menys coincident amb la que ara subscriu jo ací, que, en realitat, ja veníem rumiant privadament tots dos des de bastant temps enrere.

suposat, per a la catalogació bibliogràfica. I ja sé que els noms compostos no són els més habituals per a les llengües, però tampoc les realitats socials d'aquestes són les mateixes. De moment, es tracta, però, d'anar formant criteri sobre el tema, de la manera més serena i reflexiva.

De tot el que hem dit es dedueix que ens trobem davant d'una situació inèdita i interessantíssima, en la qual, la complexitat dels condicionaments socials del segle XXI no necessàriament ha d'incidir negativament en la pervivència i expansió del nostre idioma propi, sinó que també pot activar una sèrie de potencialitats positives, susceptibles de fer-se realitat mitjançant l'actuació intel·ligent i decidida, basada en el diàleg respectuós i en el trencament de tabús acientífics o pseudocientífics, de tots quants pensem que la llengua no és sols un element antropològic, folklòric, vinculat a una quimèrica edat d'or que potser mai no existí i patrimoni exclusiu del discurs nacionalista. La llengua ha de ser cosa de tots els valencians o no serà i, per això, ara encara no *és* perquè no tots encara se senten identificats o còmodes amb ella. Hem d'acabar, d'una vegada per totes, amb les odioses patrimonialitzacions partidistes, intel·lectuals, blaveres, catalanistes, etc., que tan estèrils s'han mostrat no sols per a l'idioma sinó per a la convivència entre tots els valencians. Hem d'obrir horitzons i hem de renovar els discursos que tradicionalment han imperat al voltant del tema de la llengua i que s'han demostrat insuficients si no erràtics. No ens podem quedar només amb el discurs de la queixa permanent feta des del reducte clos de la petita reserva índia convençuda d'unes essències ahistòriques, sinó que haurem d'avaçar cap a plantejaments i accions més meditats, serens, madurs i imaginatives. Aquesta és la gran perspectiva de futur que se'ns obri a les portes del segle XXI a tots els qui, des de fa molt temps, pensem que el valencià, la nostra llengua catalana, la nostra llengua catalanovalenciana, pot ser, sempre que fem les coses bé, el més digne vehicle de viure el present i de projectar-nos cap al futur des de la nostra identitat i des de la nostra vocació universal i de futur. Aquest és el gran repte.

